

Broj 266/22

Podgorica, 4. novembar 2022. godine

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br.42/2011,32/2014 i 21/17), nakon postupka pokrenutog po sopstvenoj inicijativi, daje sljedeće,

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u skladu sa odredbom člana 28. Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore¹, po sopstvenoj inicijativi pokrenuo postupak u vezi sa sadržajem, odnosno komentarima na Facebook stranici "Volim Podgoricu". Ispod objavljenog članka na portalu "Volim Podgoricu" "pod naslovom "XX: Uz blagoslov popa, ako izabereš da rodiš u određenoj opštini dobićeš 500 ili 1000 eura", od 25. marta 2022. godine, nalazili su se komentari koji vrijeđaju poslanicu XX.

II ISPITNI POSTUPAK

2. U cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je, saglasno odredbi člana 35. stav 2. Zakona o Zaštitniku/ci, zatražio od Uprave policije Crne Gore da obavijesti Zaštitnika da li su u vezi sa pomenutim sadržajem na facebook stranici "Volim Podgoricu" zaprimili prijavu, kao i o eventualno drugim preduzetim mjerama i radnjama.

3. Uprava policije - Centar bezbjednosti Podgorica je dostavila Zaštitniku odgovor - informaciju u vezi prijava podnijetih u ime XX, a u kojem odgovoru se, u suštini, navodi:

- da je dana 27. marta 2022. godine, putem e-maila podnijeta pismena prijava protiv više NN lica, zbog komentara koji su vrijeđali poslanicu XX;

---

¹ ("Službeni list Crne Gore", br.42/11, 32/14, 21/17):

- da je navedenu prijavu na rad i postupanje preuzela CB Podgorica, SP za JRM, koji su sa istom, dana 27. marta 2022. godine, upoznali državnu tužiteljku u Osnovnom državnom tužilaštvu Podgorica XX, koja se izjasnila da u navodima prijave nema elemenata krivičnog djela, za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, već da policijski službenici cijene postojanje prekršaja;
- da je dana 31. marta 2022. godine, po pozivu u CB Podgorica, pristupila oštećena XX i da je od iste prikupljeno obavještenje na zapisniku o obavještenjima prikupljenim od građana, u kojem je ista potvrdila sve navode iz prijave;
- da su policijski službenici CB Podgorica postupajući po navedenoj prijavi identifikovali 35 građana Crne Gore, od kojih je 13 sa teritorije opštine Podgorica i protiv svih je podnešena prekršajna prijava, dok je preostalih 22 građana sa teritorije drugih opština, odnosno odjeljenja bezbjednosti policije i istima su spisi proslijeđeni na dalji rad i postupanje.

3.1. S tim u vezi, a postupajući po aktu Zaštitnika, Uprava policije - Centar bezbjednosti Podgorica, dostavila je Zaštitniku podnijete prijave, zbog uvredljivih komentara upućenih bivšoj ministarki XX na zvaničnoj Facebook stranici informativnog portala "Volim Podgoricu", a povodom objavljenog teksta "XX: Uz blagoslov popa, ako izabereš da rodiš u određenoj opštini 500 ili 1000 eura". Takođe, dostavljene su i prekršajne prijave, formirane od strane CB Podgorica - Stanica za javni red i mir, protiv identifikovanih lica, zbog drskog ponašanja na društvenoj mreži Facebook, odnosno zbog počinjenog prekršaja iz člana 7 stav 1 Zakona o javnom redu i miru, na štetu XX.

III ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

4. Na osnovu ispitnog postupka, izjašnjenja i ostale dokumentacije, utvrđene su sljedeće činjenice i okolnosti relevantne za donošenje mišljenja:

5. Dana 26. marta 2022. godine, informativni portal "Volim Podgoricu" je objavio tekst pod naslovom "XX: Uz blagoslov popa, ako izabereš da rodiš u određenoj opštini dobićeš 500 ili 1000 eura", u kojem je iznijet komentar – kritika XX, povodom najavljenih mjera ministra ekonomskog razvoja, nakon čega je isti tekst prenešen na zvaničnu facebook stranicu portala "Volim Podgoricu", gdje su uslijedili brojni komentari, kako slijede:

- *Građanin yy komentariše: "Žabo jedna ljugava...sram te bilo za te riječi, ne znaš što je majčinstvo pa zato tako i laješ. 30 godina ste stavljali u vase džepove, umjesto da ste djeci davali dodatke. Zaustavi se sa ovim što si iznijela da te narod Crne Gore ne diže na još veću bruku..toliko za ovaj put bivša ministarka",*

- *Građanka yy komentariše: "Ćuk je pametniji od ove čurke.Izvnite ćukovi i čurke, što vas upoređujem sa ovom",*

- Građanin yy komentariše: "Puno tije bolje da ne otvaraš žvalje ološu",
- Građanka yy komentariše: "Ćuti posruljo, Ne no uz blagoslov pape",
- Građanin yy komentariše; "Ne kaže se "papa" nego sveštenika, stoko nekrštena",
- Građan yy komentariše: "Imaš li poroda ljigo",
- Građanin yy komentariše: "Nakazno jedna odvratna",
- Građanon yy komentariše: "Bezočna klošarka, što se vidi na svakom gostovanju na TV-u",
- Građanka yy komentariše: "Bijedo piii",
- građanka yy komentariše: "Koja je ovo guska, Bože sačuvaj", na koju se nadovezuje građanin yy, koji komentariše: "Guska je za nju inteligencija",
- Građanin yy komentariše: "Kratko..pi nesoju",
- Grašanka yy komentariše: "Ma mrš smećarko..imaš obraza ti nešto da kažeš.."
- Građanin yy piše: "Ti ga spodobo nisi mogla roditi ni sa popom ni bez popa, ni ne znam koju veličinu da ti damo",
- Građanin yy komentariše: "Sram te bilo, zastiđe za ženski rod..",
- Građanka yy komentariše: "Punula popu u p...,odvratnuljo odvratna",
- Građanka yy komentariše: "E kozo jedna",
- Građanin yy komentariše: "Podimi ga malo xx",
- Građanin yy komentariše: "Pusti popa, nego digni noge ćurko",
- Građanin yy komentariše: "Ćuti kozo jedna",
- Građanin yy komentariše: "NAJVEĆI GRIJEH TVOJE MAJKE JE ŠTO JE TAKVO GOVNO RODILA",
- Građanka yy komentariše: "Koji nečovjek od žene...(..)Koja je ovo bolesna duša, Još joj i popovi smetaju, koje smeće ljudsko",
- Građanka yy komentariše: "Pa ti si bila na vlasti svih ovih godina pa si sve to nabavila i ultrazvuk i ginekologa, kvočko jedna kako obraza imaš pojaviti se",
- Građanin yy komentariše: "Odvratne lupeške žene. Koliko je ova ukrala bog zna",
- Građanin yy komentariše: "E kakva si miraš ti opelo služio",
- Građanin yy komentariše: "Pih kravo odvratna ti mora da nijesi krštena ali moraš da znaš da ovaj odozgo sve gleda",
- Građanka yy piše: "Ćuti ti govno jalovo od mame iz Niš",
- Građanin yy piše: "Jebem li te u usta žvalava",
- Građanin yy komentariše: "A ima li išta da vam valja, ološi",
- Građanin yy piše: "E smradu ODVRATNI",
- Građanin yy piše: "Ti mora da si jalova, pa ti krivo",
- Građanka yy piše: "Koja si ti glupača kad ovako nešto možeš da izjaviš. Stidi se guzice kad obraza nemaš",
- Građanin yy piše: "Kako se ova junica najela hljeba da više i nezna šta priča. Mora da joj je žao što je jalova krava pa ne može ni ovo uzet, jer ove patriote se sprdaju i evo koliko se ozbiljno donose o natalitetu Crne Gore i koliko im je stalo. Kravetina glibava i jalova simentalka",
- Grašanin yy komentariše: "E kravo jedna a nisi se sve to pitala prije dvije godine nego sad, jel tebe miraš dao blagoslov da kradeš od naroda ćurko",
- Građanin yy komentariše: "Sram te bilo, đubre jedno DPSovsko",
- Građanin yy komentariše: "Pi barabo ženska",

-Gračanka yy komentariše: "E krmačo raspala.A jesi li ti rađala Kokošku rodila kao što si i ti (...),
-Gračanin yy komentariše: "Kakva kobila",
-Gračanin yy pise: "Pa ti si bila vlast u tim opštinama 30 god to je tvoje nasleđe..kakva stoka, je li ovo realno da postoji ovakva ništarija i ološ",
-Gračanin yy komentariđe: "Šta ti kaže popo ako nemoš da rodiš koliko nagrada ili pod popa da i on proba",
-Gračanin yy komentariše: "E sram te bilo rječnika zadnji ološu, pi...za vas vase vladavine što je bilo...sve što ste pokrali.. I ti i ekipa oko tebe...bitango nevaspitana...",

6. U vezi sa citiranim komentarima, na facebook stranici portala "Volim Podgoricu", Uprava policije Centar bezbjednosti Podgorica je sačinila prekršajne prijave zbog prekršaja iz člana 7 stav 1 Zakona o javnom redu i miru i to protiv: yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy, yy i yy.

7. Saslušana u svojstvu građanina na zapisniku CB Podgorica, od 31. marta 2022. godine, XX je, u suštini, navela: da je u zadnjih pet dana izložena svakodnevnom uznemiravanju i vrijeđanju na društvenim mrežama, a povodom njene izjave napisane na njenom Twitt nalogu i prenešene na portal "Volim Podgoricu", uz tekst "Uz blagoslov popa ako izabereš da rodiš u određenoj opštini dobićeš 500 ili 1000 eura". Na tu njenu izjavu od strane više građana na društvenim mrežama stizale su uvrede i prijetnje, te pojašnjava da su pojedini komentari kod nje izazvali veliku uznemirenost, strah, kako za nju tako i za njenu porodicu i da iste doživljava kao veliku uvredu, koja joj je nanijeta kao javnoj ličnosti. Takođe je navela da posebno smatra odgovornom glavnu i odgovornu urednicu portala "Volim Podgoricu".

IV RELEVANTNO PRAVO

8. Ustav Crne Gore:

„Član 7

Zabranjeno je izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu.

Član 8 stav 1

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.

Član 47

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore."

9. Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list Crne Gore", br. 46/10, 40/11, 18/14, 42/17):

„Član 2 st. 1 i 2

Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.

Član 9a

Govor mržnje je svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjina.”

10. Zakon o medijima (“Službeni list Crne Gore” br. 82/2020)

“Član 3

Država garantuje pravo na slobodno osnivanje medija, nesmetan rad novinara i njihovu bezbjednost kako bi se omogućila sloboda izražavanja mišljenja, pluralizam medija, nezavisnost medija, sloboda istraživanja, prikupljanja, širenja, objavljivanja i primanja informacija, i zaštita čovjekove ličnosti i dostojanstva.

Mediji slobodno objavljuju informacije i mišljenja o pojavama, događajima i ličnostima poštujući Ustav, zakon i Kodeks novinara Crne Gore (u daljem tekstu: Kodeks) i druge opšte akte kojima je propisana zaštita profesionalnih standarda.

Sloboda medija može se ograničiti samo kada je to neophodno u interesu zaštite nacionalne bezbjednosti i teritorijalnog integriteta Crne Gore, radi sprječavanja nereda ili vršenja krivičnih djela, zaštite zdravlja i morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Član 36

Zabranjeno je objavljivanje informacija u medijima kojima se izražavaju ideje, tvrdnje i mišljenja koja izazivaju, šire, podstiču ili pravdaju diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, političkog, vjerskog i drugog uvjerenja, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjinskog naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Član 39 stav 1 i 2

Nije dozvoljeno objavljivanje informacije kojom se vrši povreda časti i ugleda.

Objavljivanje informacije koje mogu štetiti časti i ugledu, dozvoljeno je ako je informacija tačna, izvještava o stvarima od javnog interesa i doprinosi pravu na informisanje”.

11. Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br.42/11, 32/14, 21/17):

„Član 33

Zaštitnik/ca može, u postupku ispitivanja pritužbe, uputiti podnosioca/podnositeljku da iskoristi druga pravna sredstva za otklanjanje povrede na koju ukazuje, ukoliko smatra da se povreda može otkloniti samo tim sredstvima ili bi otklanjanje povrede bilo efikasnije.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje."

12. Kodeks novinara/novinarki Crne Gore:

"Smjernice za načelo 2

2.8. Online mediji treba da definišu svoja interna pravila vezano za komentare trećih osoba. Ova pravila treba da imaju za cilj izbjegavanje nezakonitog i neetičkog sadržaja, uz puno poštovanje slobode izražavanja. Komentatori moraju biti upoznati sa ovim pravilima. Komentare na portalima moderira administrator, po ustanovljenim pravilima".

"Smjernice za Načelo 4

Rasu, vjeru, nacionalnost, seksualnu orijentaciju, rodno opredjeljenje, porodični status, fizičko i mentalno stanje ili bolest, kao i političku pripadnost, novinar/novinarka će pomenuti samo ako je to neophodno za potpunu informaciju u interesu javnosti.

4.1. Govor mržnje

(a) Mediji ne smiju da objavljuju materijal namijenjen širenju neprijateljstva ili mržnje prema osobama zbog njihove rase, etničkog porijekla, nacionalnosti, vjeroispovijesti, pola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, fizičkih i mentalnih stanja ili bolesti, kao i političke pripadnosti. Isto važi i ako postoji velika vjerovatnoća da bi objavljivanje nekog materijala izazvalo prethodno navedeno neprijateljstvo i mržnju".

13. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

„Član 20 stav 2

Svaki poziv na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koji predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, zakonom je zabranjeno."

14. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda:

"Član 10

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja

i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijevati takvim formalnostima, uslovima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Član 14

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osiguraće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

15. Preporuka br. R (97) 20 Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama o „govoru mržnje“

Polje primjene

Načela koja slijede odnose se na govor mržnje, naročito na govor mržnje koji se širi posredstvom medija. Za potrebe primjene ovih načela, izraz „govor mržnje“ podrazumijeva sve oblike izražavanja koji šire, raspiruju, podstiču ili pravdaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u formi agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, diskriminacije i neprijateljstva prema manjinama, migrantima i ljudima imigrantskog porijekla.

Načelo 2 Vlade država članica treba da uspostave i održavaju cjelovit pravni okvir koji se sastoji od odredaba građanskog, krivičnog i upravnog prava o govoru mržnje i koji omogućava državnim i sudskim vlastima da u svim slučajevima usklade poštovanje slobode s poštovanjem ljudskog dostojanstva i zaštite ugleda ili prava drugih.

16. Preporuka ECRI-ja u pogledu Opšte politike br. 15 o borbi protiv govora mržnje (usvojena 8. decembra 2015. godine)

Govor mržnje u svrhu Preporuke podrazumijeva upotrebu jednog ili više posebnih oblika izražavanja - zagovaranje, promociju ili podsticanje ocrnjivanja, mržnje ili klevetanja osobe ili grupe osoba, kao i svako uznemiravanje, uvredu, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju takvoj osobi ili osobama i svako opravdavanje svih ovih oblika izražavanja, koje se zasniva na nepotpunom popisu ličnih karakteristika ili statusa koji uključuje "rasu", boju kože, jezik, vjeru ili uvjerenje, državljanstvo ili nacionalnu ili etničku pripadnost, kao i porijeklo, dob, invaliditet, pol, rod, rodni identitet i seksualnu orijentaciju.

Značajni elementi u tumačenju Preporuke o tome šta čini govor mržnje, a koji se razlikuju od onih koji se nalaze u mnogim drugim dokumentima, jesu njegova primjena na: - zagovaranje, promociju ili

podsticanje, u bilo kojem obliku, na ocrnjivanje, mržnju ili klevetanje, kao i uznemiravanje, vrijeđanje, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju; - upotrebu koja nije namijenjena samo podsticanju na djela nasilja, zastrašivanja, netrpeljivosti ili diskriminacije, već i upotrebu za koju se s razlogom može očekivati da ima takav efekat; i - osnove koji nadilaze "rasu", boju kože, jezik, vjeru ili uvjerenje, državljanstvo, nacionalnu ili etničku pripadnost i porijeklo.

17. Dodatak uz Preporuku CM/Rec (2019)1 o sprječavanju i suzbijanju seksizma:

“Za svrhe ove preporuke, seksizam je:

Svaki čin, gest, vizuelno predstavljanje, napisane ili izgovorene riječi, praksa ili ponašanje, koji su zasnovani na ideji da su lice ili grupa lica inferiorni zbog svog pola, a koji se dešavaju u javnoj ili privatnoj sferi, onlajn ili oflajn, sa svrhom ili posljedicom da: i. naruše ljudsko dostojanstvo ili prava lica ili grupe lica; ili ii. dovedu do fizičke, seksualne, psihološke ili socioekonomske štete ili patnje lica ili grupe lica; ili iii. stvore zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje; ili predstavljaju prepreku autonomiji i potpunom ostvarenju ljudskih prava lica ili grupe lica; ili održe i podupru rodne stereotipe”.

V ZAKLJUČNA OCJENA

18. U okolnostima konkretnog slučaja potrebno je utvrditi da li su komentari na facebook stranici informativnog portala “Volim Podgoricu” u suprotnosti sa propisima o zabrani diskriminacije, odnosno da li su izjave koje su predmet analize u ovom postupku, predstavljale govor mržnje, uznemiravanje, uvredljivo i ponižavajuće postupanje prema XX na osnovu pola, kao njenog ličnog svojstva.

19. Zaštitnik podsjeća na sadržinu odredbe člana 47 Ustava Crne Gore, koji garantuje pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način, koje pravo se može ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članu 10 propisuje da svako ima pravo na slobodu izražavanja koje uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. S obzirom da korišćenje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, one se mogu podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu, ukoliko je, takvo ograničenje potrebno, pored ostalog, da zaštiti zdravlje ili moral ili radi zaštite ugleda ili prava drugih itd.

20. Sloboda izražavanja se nalazi u samoj srži demokratskog društva, ali istovremeno prava i

slobode pretpostavljaju i obaveze kakva je, između ostalih, da se u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavaju izjave koje vrijeđaju druge i predstavljaju napad na njihova prava.² Ono što ne potpada pod opseg člana 10 Konvencije je svakako govor mržnje.

21. Zaštitnik konstantno ukazuje da prilikom odmjeravanja postojanja govora mržnje kao oblika diskriminacije treba cijeniti specifične okolnosti i to: (a) kontekst u kojem su upotrijebljene poruke; (b) sposobnost lica za vršenje uticaja na druge; (c) priroda i snaga jezika koji je korišćen (c) da li poruke sadrže dezinformacije, negativnu stereotipizaciju i stigmatizaciju ili na drugi način doprinose podsticanju na djela nasilja, zastrašivanja, netrpeljivosti ili diskriminacije); (d) sredstvo komunikacije; (e) priroda potencijalne publike i dr.

22. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju, Zaštitnik je utvrdio da se većina komentara na facebook stranici "Volim Podgoricu" a u vezi sa tekstom objavljenim na istom portalu pod naslovom "XX: Uz blagoslov popa, ako izabereš da rodiš u određenoj opštini dobićeš 500 ili 1000 eura", svodi na mizogini i seksistički govor, uvredljive i ponižavajuće komentare na račun XX. Zaštitnik je mišljenja da sporni komentari, u kojima se ista označava kao "Ćurka", "Ološ", "Posrulja", "Nakaza", "Krmača", "Baraba", "Guska", "Bezočna klošarka", "Koza", "Smrad", "Kobila", itd., ne doprinose razvoju debate od opšteg interesa, već da isti imaju za cilj da gospođu XX omalovaže i uvrijede kao ženu, stvarajući netolerantan i isključivo neprijateljski ambijent.

23. Sporni komentari na navedenoj facebook stranici obiluju mizoginim, seksističkim i ponižavajućim izjavama koje vrijeđaju ličnost i dostojanstvo XX. U prilog navedenom govore, između ostalog, i sljedeće objave: *"Imaš li poroda ljigo", "Ti ga spodobo nisi mogla roditi ni sa popom ni bez popa, ni ne znam koju veličinu da ti damo", "Podimi ga malo XX", "Pusti popa, nego digni noge ćurko", "Ćuti ti govno jalovo od mame iz Niš", "Jebem li te u usta žvalava".* Takođe, uvidom u dostavljene dokaze, zapaženi su i komentari tipa: *"Mora da joj je žao što je jalova krava pa ne može ni ovo uzet ...(..)" "A jesi li ti rađala Kokošku rodila kao što si I ti (...): "Šta ti kaže popo ako nemoš da rodiš koliko nagrada ili pod popa da i on proba".*

24. Preporukom Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv seksizma CM/REC (2019), definisan je seksizam kao svaki čin, gest, vizuelno predstavljanje, izgovorene ili pisane riječi, praksu ili ponašanje zasnovano na ideji da je osoba ili grupa osoba inferiorna zbog svog pola, koja se javlja u javnoj ili privatnoj sferi, bilo onlajn ili oflajn, sa ciljem ili svrhom da se, između ostalog, naruši njihovo dostojanstvo i uspostavi i održi sistem rodnih

---

² ESLJP, Vejdeland i drugi protiv Švedske (Predstavka br. 1813/07), Presuda od 9. februara, 2012. godine, stav 57

stereotipa. Seksizam je širi pojam od mizoginije, sa kojom se često neopravdano poistovjećuje, s obzirom da bi se mizoginija mogla definisati kao “mržnja prema ženi i omalovažavanje svega što je žensko, negiranje žene i njenih vrijednosti”.³

25. Iako su obrisani komentari, sa društvene mreže Facebook i sa informativog portala „Volim Podgoricu“, Zaštitnik se upustio u razmatranje svih spornih objava i komentara u konkretnom slučaju.

26. Kodeksom novinara Crne Gore u dijelu 4.1. (govor mržnje) definisano je da mediji ne smiju da objavljuju materijal namijenjen širenju neprijateljstva ili mržnje prema osobama zbog pola, kao ličnog svojstva. U dijelu Kodeksa pod tačkom 2.8. propisano je da Online mediji treba da definišu svoja interna pravila vezano za komentare trećih osoba. Ova pravila treba da imaju za cilj izbjegavanje nezakonitog i neetičkog sadržaja, uz puno poštovanje slobode izražavanja. Komentatori moraju biti upoznati sa ovim pravilima, a komentare na portalima moderira administrator, po ustanovljenim pravilima.

26.1. Pravila komentarisanja⁴ u dijelu 1.1., 1.2. i 1.3. Vodiča za primjenu smjernice 2.8. Kodeksa Novinara/ki Crne Gore propisuju da komentari ne smiju da sadrže govor mržnje ili da budu diskriminatorni, niti da sadrže druge oblike očigledno nezakonitog sadržaja; da komentari ne smiju da sadrže uvredljiv govor, pri čemu se pod uvredljivim govorom podrazumijeva bezrazložan lični napad koji ne doprinosi raspravi od javnog interesa i da komentari ne smiju da sadrže psovke i vulgarne izraze koji vrijeđaju javni moral.

27. U pogledu odgovornosti za komentare trećih lica, na različitim internet platformama, važno je pomenuti i praksu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Delfi AS protiv Estonije*⁵. Navedenom presudom utvrđena je direktna odgovornost lica koje je postavljalo vijesti na određenu internet stranicu, za komentare koji su usledili, a koji su po svojoj sadržini predstavljali nezakonit govor. U paragrafu 159. presude, navedeno je da u slučaju kada komentari trećih lica predstavljaju govor mržnje ili direktnu prijetnju fizičkom integritetu pojedinaca, država članica je ovlašćena da uspostavi odgovornost vlasnika portala za nezakonite komentare koji nisu uklonjeni bez odlaganja.

---

³ https://www.ombudsman.co.me/docs/1664885473_stop%20seksizmu%20u%20crnoj%20gori%20final.pdf

⁴ Vodič za primjenu smjernice 2.8. Kodeksa Novinara/ki Crne Gore,

⁵ ESLjP, br. 64569/09. presuda od 16. juna 2015. godine;

28. Opšti uslovi korišćenja Fejsbuka⁶, u odjeljku koji se odnosi na zaštitu prava drugih, izričito zabranjuju povredu prava drugih lica, odnosno korišćenje Fejsbuk aplikacije zarad kršenja propisa ili diskriminacije.

29. Vraćajući se na okolnosti konkretnog slučaja, Zaštitnik je mišljenja da sporni komentari na facebook stranici „Volim Podgoricu“, sadrže elemente seksističkog i mizoginog govora na štetu XX. Takođe, sporni komentari sadrže stigmatizujuće izjave prema osobama ženskog pola, gdje je isključivi cilj omalovažavanje žena, posebno u kontekstu ostvarenja u ulozi majke. Uvredljivi i ponižavajući komentari vrijeđaju čast, ugled i dostojanstvo XX koja je javna ličnost - poslanica u Skupštini Crne Gore i spadaju u primjere netolerantnog, stigmatizujućeg, mizoginog i diskriminatornog govora u javnom prostoru, koji kao takvi nijesu doprinijeli argumentovanoj raspravi po osnovu predmetne teme.

30. Rodno-stereotipni komentari i seksističke opaske i uvrede često su dio javnog diskursa u Crnoj Gori. U tom smislu, posljednje istraživanje Centra za istraživačko novinarstvo Crne Gore, koje je objavljeno sredinom decembra 2021. godine, govori da se čak devet od deset ispitanika/ca na društvenim mrežama susrijetalo sa sadržajima kojim se napadaju ili omalovažavaju ministarke, poslanice, novinarke, aktivistkinje.⁷

31. Analizirajući sadržinu objavljenih komentara, koji su predmet ovog mišljenja, Zaštitnik konstatuje da je nesaglasje sa stavovima, političkim uvjerenjem i radom XX iskazano kroz vrijeđanje, stereotipne, stigmatizujuće stavove prema kojima žena ima i manju vrijednost ako se nije ostvarila u ulozi majke, i to kroz neke od komentara: da je ista „jalova krava“, da „nije mogla roditi dijete ni sa popom ni bez popa“, da treba da „digne noge“ ili komentar koji implicira da bi rodila ukoliko pođe „kod popa da i on proba“. Ovakvi komentari su, prema mišljenju Zaštitnika, lišeni svakog smisla i imaju za isključivi cilj da uvrijede osobu samo zbog toga što je žena i da je obeshrabre od njenog javnog djelovanja. Navedeno podrijeva garancije slobode izražavanja i predstavlja zloupotrebu ove slobode, stvarajući netolerantan i netrpeljiv ambijent u društvu.

32. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, javne ličnosti su, za razliku od običnih građana, izložene pomnom ispitivanju svake svoje riječi, kako od strane novinara, tako i od javnosti uopšte, te stoga moraju ispoljiti veći stepen tolerancije u odnosu na “granice prihvatljive” kritike. Međutim, u okolnostima konkretnog slučaja, prekršene su sve dozvoljene granice slobode izražavanja, iz člana 47 Ustava Crne Gore i člana 10 Evropske konvencije, jer su komentari na pomenutoj facebook stranici prerasli u seksistički i mizogini

---

⁶ <https://www.facebook.com/terms>

⁷ https://www.ombudsman.co.me/docs/1664885473_stop%20seksizmu%20u%20crnoj%20gori%20final.pdf11

govor, odnosno govor kojim se postiže uvredljivo, omalovažavajuće i uopšteno diskriminatorno izražavanje u javnom prostoru, a na štetu XX.

33. Ovakvim komentarima na društvenim mrežama, po mišljenju Zaštitnika, promoviše se seksizam, mizoginija i rodni stereotipi i uopšte diskriminacija prema ženama u javnom i profesionalnom životu. Takve poruke negativno utiču i na druge žene i obeshrabruju ih da se aktivno uključe u javni i politički život, jer rizikuju da budu izložene mizoginim i seksističkim uvredama u medijima, ali i u zajednici, onda kada se njihovi stavovi ne poklapaju sa stavovima drugih pojedinaca ili grupa.

34. Imajući u vidu navedeno, Zaštitnik,

PREPORUČUJE

Portal „Volim Podgoricu“

- da ubuduće kontroliše i moderira komentare kako bi se spriječilo objavljivanje stavova koji izazivaju, šire, podstiču i pravdaju mizogini, seksistički govor i diskriminaciju žena po osnovu pola, kao ličnog svojstva.

UPRAVI POLICIJE CRNE GORE

- da nastavi da preuzma mjere i radnje iz svoje nadležnosti, u cilju identifikovanja i procesuiranja lica koja su širila mizogini i seksistički govor na facebook stranici portala “Volim Podgoricu”;

- da ubuduće u eventualno analognim situacijama prilikom kvalifikovanja prekršaja ima u vidu i relevantne odredbe Zakona o zabrani diskriminacije, kojim je govor mržnje predviđen kao poseban oblik diskriminacije.

Naznačeni subjekti su dužni da, u roku od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostave izvještaj o radnjama i mjerama koje su preduzete radi izvršenja preporuka.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Nerma Dobardžić**

Dostaviti: XX;

Portalu „Volim Podgoricu“;

Upravi policije Crne Gore;

Ministarstvu kulture i medija Crne Gore, na upoznavanje;

a/a.